

עירובין צא

משה שווערד

1. DAF YOMI ADVANCEMENT FORUM

האם אפשר לטלטל במקומות דלהלן (לכלים ששבתו בהם, ולא שבתו בבית)?

מגג לגג	מחצר לחצר	מקרפף לקרפף	מגג לחצר	מחצר / גג לקרפף
לר' מאיר [1]	מותר			אסור
לרבנן [2]	מותר [3]	מותר [4]	מותר [5]	אסור [6]
לר' שמעון	מותר			

האם מותר להוציא כלים מחצר לחצר או לגג וקרפף אליבא דר' שמעון [7]
באופנים דלהלן?

לרב [8]	כשעירבו החצרות כל אחת לעצמה	כשלא עירבו החצרות כל אחת לעצמה
לשמאל ר' יוחנן	אסור [9]	מותר
	מותר	מותר

2. רמב"ם יד החזקה הלכות עירובין פרק ג

(יח) כל גגות העיר אע"פ שזה גבוה וזה נמוך עם כל החצרות ועם כל הקרפפות שהוקפו שלא לשם דירה שאין בכל אחד מהן יתר על בית סאתים עם עובי הכתלים שבין החצרות עם המבואות שיש להן לחי או קורה כולן רשות אחת הן ומטלטלין בכולן בלא עירוב כלים ששבתו בתוכן אבל לא כלים ששבתו בתוך הבית אלא אם כן עירבו:

(יט) כיצד כלי ששבת בתוך החצר בין עירבו אנשי החצר בין לא עירבו מותר להעלותו מן החצר לגג או לראש הכותל ומן הגג לגג אחר הסמוך לו אפילו היה גבוה ממנו כל שהוא או נמוך ומן הגג האחר לחצר שניה ומחצר שניה לגג שלישי של חצר שלישית ומגג שלישי למבוי ומן המבוי לגג רביעי עד שיעבירונו כל המדינה כולה דרך גגות וחצרות או דרך גגות וקרפפות או דרך חצרות וקרפפות או דרך שלשתן מזה לזה ומזה לזה ובלבד שלא יכנס בכלי זה לבית מן הבתים אלא אם כן עירבו אנשי כל המקומות האלו עירוב אחד:

(כ) וכן אם שבת הכלי בבית והוציאו לחצר לא יעבירונו לחצר אחרת או לגג אחר או לראש הכותל או לקרפף אלא אם כן עירבו אנשי כל המקומות שמעבירין בהן כלי זה עירוב אחד:

3. יד בנימין

דעירוב מהני וכ"ש כשהם של אדם א', ואולם
כבר כתבו האחרונים ז"ל ליישב דמהגמ' אין
הכרח רק אליבא דרבנן דס"ל דחצר וקרפף הם
לגמרי צ' רשויות אפי' לענין כלים ששבתו בתוכם
משא"כ לר"ש דרק לגבי כלים ששבתו בבית הו"ל
כצ' רשויות, וכ"כ בס' "צית מאיר" סי' שני"ח
סעי' י' שכן מצואר צה"כ צ"ש הרמב"ם ז"ל
י"א דוקא שהצית והקרפף הם של צ' בני אדם
אבל אם הם של אדם אחד מותר מידי דהוי
אצית וחצר דחד גברא שהוא מותר לדברי הכל,
ואע"ג דלרבנן אסרי' מחצר לקרפף ואפי' אחד
גברא וכדמוכחא שמעתין להדיא כו' אפי' עדיף
אפי' לר"ש צית וקרפף מחצר וקרפף לרבנן כיון
דהוי דחד גברא וטעמא דמסמכר הוא וכן דעת
מורי הרא"ה ז"ל וכו', ויעוי"ש צ"מ ש"כ לצ"ח

דף צ"א בגמ' לדברי חכמים גגין וחצירות רשות
א' קרפפות רשות א', פירש"י
דמחצר לקרפף אפי' דחד גברא אסור, ואולם
למאי דקי"ל כר"ש דכולן רשות א' לכלים ששבתו
בתוכן ולא לכלים ששבתו בתוך הבית נחלקו
הראשונים ז"ל אי שרי להוציא מחצר לקרפף
דחד גברא כלים ששבתו בבית, דעת רש"י ז"ל
לעיל צ"ב סוף דף כ"ג ע"ב והתוס' דף ע"ו
ע"ב דאסור, וכמו שהוצא במג"א ריש סי' שע"ב
יעוי"ש דכן משמע מדברי הגמ', והקשה בזה
על הרמב"ם פ"ג מהל' עירובין ש"כ "כל גגות
וחצרות וקרפפות רשות א' כו' אבל לא לכלים
ששבתו בתוך הבית אלא"כ עירבו" וכו' משמע

4. שו"ע אורח חיים - סימן שכו

(א) אסור לרחוץ כל גופו, אפי' כל אבר ואבר לבד, אפילו במים שהוחמו מערב שבת, בין אם הם בכלי בין אם הם בקרקע; ואפילו לשפוך המים על גופו ולהשתטף, אסור; אבל מותר לרחוץ בהם פניו ידיו ורגליו: הגה - או שאר איברים, כל שאינו רוחץ כל גופו (ב"י בשם הרא"ש פרק תינוקות). והני מילי בחמי האור, אבל בחמי טבריא מותר לרחוץ אפילו כל גופו יחד, ואין צריך לומר בצוננין. והא דשרי בחמי טבריא, דוקא בקרקע, אבל בכלי, לא, דאתי לאיחלופי בחמי האור:

5. שו"ע אורח חיים - סימן שז

(ה) דבר שאינו מלאכה, ואינו אסור לעשות בשבת אלא משום שבת, מותר לישראל לומר לא"י לעשותו בשבת; והוא שיהיה שם מקצת חולי, או יהיה צריך לדבר צורך הרבה, או מפני מצוה; כיצד: אומר ישראל לא"י בשבת לעלות באילן להביא שופר לתקוע תקיעת מצוה; או להביא מים דרך חצר שלא עירבו, לרחוץ בו המצטער; ויש אוסרין: הגה - ולקמן סי' תקפ"ז פסק להתיר, וע"ל סי' רע"ו דיש מקילין אפילו במלאכה דאורייתא, וע"ש סי' ג:

6. דף על הדף עירובין דף צא עמוד א

בגמ': אמר ר' יהודה מעשה בשעת הסכנה והיינו מעלין ס"ת מחצר מחצר לגג וגו' אמרו לו אין שעת הסכנה ראי'.

המג"א (סי' ש"ז ס"ק ח') הקשה אשיטת יש אוסרין שבמחבר (ס"ה שם) דשבות דשבות אסור גם במקום מצוה, משום דהם סוברים דרק במילה דהוא עצמה דחי שבת התירו המכשירין באופן של שבות דשבות, משא"כ בשאר מצוות, והלא בגמ': כאן אמרי דהעלו ס"ת מגג לחצר לקרות בו, משמע דשרי לטלטל חוץ לעירוב מפני קרה"ת, וכתב המג"א זצ"ל דאין מדמין בשבותין וכמו שהביא שם ס"ק ז' בשם הה"מ דרואים דגבי מילה שהוא מ"ע שיש בה כרת לא התירו שבות א' רק שבות דשבות, ובמקום ישוב א"י התירו שבות בס"י ש"ו סי"א.

ובמחצית השקל הביא מספר אליה רבה להקשות דהרי שיטת י"א הללו הוא שיטת התוס' גיטין ח': (ד"ה אע"ג), והלא הם כתבו שם וז"ל ואין ללמוד מכאן היתר לומר לגוי להביא ספר בשבת דרך כרמלית דל"ד דדוקא משום מילה וכו' עכ"ל, הרי דאפילו בספר לא התירו, ואפשר לחלק בין ללמוד בו ובין לקרות בו (ר"ל בצבור). מיהו בהגה"מ פ"ו העתיק דברי התוס' להביא ס"ת, וס"ת סתמא לקרות בו הוא, וכ"ה ברשב"א גיטין להביא ס"ת לקרות בו וצ"ע עכ"ל הא"ר.

וכתב ע"ז המחצית השקל וז"ל: [1] ולענ"ד י"ל חדא בעירובין דף צ"א לא התירו כי אם בשעת הסכנה שלא הי' רשאים לקרות בפרהסיא והי' צריכים להעלים הקריאה ובהצנע במקום מוצנע, ולכן הי' צריכים לטלטל ס"ת מגג לעלי' וכו', ואי לא התירו השבות היתה הקריאה בצבור בטלה לגמרי עד שתבטל הגזירה, וכה"ג התירו, אבל התוס' מיירי שאין שעת הסכנה אלא כגון שא"א להם להניח הספר תורה כל השבוע בביהכ"נ והי' כל השבוע מונחת במקום אחר, אלא קודם שבת הכניסהו לביהכ"נ וכמ"ש הטור סי' קמ"ח, ודרך מקרה שכחו להביאו קודם שבת, כהאי גוונא כיון דליכא רק דרך מקרה פעם אחת לא התירו.

[2] עוד י"ל הא כתבו התוס' בכתובות (דף ז' א) ד"ה מתוך שהותרה וכו' וז"ל דמחיצה שאינה מעורבת אין ללמוד הימנה לכרמלית דחמיר טפי עכ"ל. ובזה א"ש דהתוס' והרשב"א הא מיירי להדיא בכרמלית, וכיון דחמור לא הותר שבות, אבל הש"ס בעירובין איירי בענין טלטול מגג לעליה וקרפף דין חצר שאינה מעורבת יש לו, ולכן כיון דקיל התירו שבות עכ"ל.

[3] והאגלי טל (מלאכת טוחן אות לח ס"ק ו' בהג"ה) תירץ, דשאני שעת סכנה שגזרו הגוים שלא לעשות המצות דצריכין ישראל אפילו למסור את נפשם, וכ"ש ששבות נדחה בכה"ג. ע"כ. והוא דבר חידוש דבשעת הסכנה, שהגוים גוזרים שלא לעשות מצות, לא רק איפה שישנו ההתנגדות של הגוים חמור מצוה זו שגזרו עליה, אלא מחמת כן נעשת מצוה זו חמורה וחשובה גם לענין שאר דברים ואיסורים שהזדמנו במצב זה ודו"ק.

7. חתם סופר מסכת גיטין דף ח עמוד ב

...[4] ונ"ל דלק"מ דוקא בשעת הסכנה דלא הי' אפשר לקרות בס"ת בשום מקום בישראל כ"א בסתר ע"י הבאה מגג לחצר לא העמידו דבריהם אבל במקום יחיד ע"י מקרה כגון הזאה ואיזמל ונחיימי' לי' וכדומה העמידו דבריהם אפי' בשבות דשבות...

8. דף על הדף עירובין דף צא עמוד א

כתב בשו"ת חלקת יעקב (או"ח סי' רכז ואה"ע"ז סי' מט ונו) דקשה מה היה ס"ד דר' יהודה להביא ראיה משעת הסכנה.

וכתב דבגליוני הש"ס בסוכה (י"ד ע"ב) דגם שם אי' לשון זה, ציין לתוספתא בעירובין פ"ה וברכות פ"ב ומגילה פ"ב, ועיין שם בברכות ובמגילה וראה שלא נמצא בלשון הת"ק הלשון שהיה שעת סכנה, א"כ י"ל דבזה היו מחולקין אם היה שעת סכנה או לא, אבל בתוספתא בעירובין דהם דברי הגמרא כאן הלא אי' בהדיא הלשון מעשה בשעת הסכנה, וא"כ קשה כנ"ל.

וכתב די"ל דהנה מבואר בר"ה (לב ע"ב) דשופר של ר"ה אין רוכבין ע"ג בהמה ואין שטין על פני המים בכדי לתקוע, הרי דאין עוברין אפי' על גזירה דרבנן בכדי לקיים מצות תקיעת שופר דאורייתא אף שאין להם שופר אחר. ולפי"ז י"ל דזו היתה טענתו של ר' יהודה, אי נימא דיש איסור דרבנן להעלות מגג לחצר, א"כ איך עברו על איסור דרבנן בכדי לקרות בס"ת אף דהיא מצוה דאורייתא.

וע"ז אמרו לו אין שעת הסכנה ראייה, והכוונה, דכיון שהיא שעת הסכנה, והדבר נוגע למצוה של רבים, שפיר מותר לעבור על איסור דרבנן אפי' לכתחילה, ורק כשהדבר נוגע רק ליחיד אף שהוא שעת הדחק ויתבטל ממצוה דאורייתא אסור לו לעבור על גזירה דרבנן.

ועוד יש לבאר בתשובתם אין שעת הסכנה ראייה, דבשעת הסכנה שגזרו העכו"ם על המצות, ויתרו חז"ל על גזירתם והתירו שיעברו ע"ז כדי שיוכלו לקיים המצות דאורייתא.

ובזה מיושב גם מה שהקשה באליהו רבה (סי' שז ס"ק טו) על דברי התוס' בגיטין (ח ע"ב ד"ה אע"ג) דכתבו דאין ללמוד ממילה דמותר לומר לעכו"ם להביא ספר בשבת דרך כרמלית, והקשה דזה נגד הגמרא כאן דאי' בהדיא דאף בעצמם היו מעלין הס"ת מגג לחצר כדי לקרות בו.

אך לפי הנ"ל מיושב, דרק בשעת הסכנה ויתרו חז"ל על גזירתם כדי שיוכלו לקיים מצוה קריאת ס"ת, משא"כ שלא בשעת הסכנה דמיירי בתוס' שם העמידו חכמים דבריהם בשל תורה בשוא"ת ולא התירו לעבור על גזירתם משום קריאת ס"ת, עיי"ש.

עוד כתב שם די"ל דמחלוקת דר"י ורבנן הוא בדברי התוס' בסוכה (ג ע"א ד"ה דאמר) דמסקו דכאשר אדם מקיים מצוה דאורייתא ואינו מקפיד על הדינים דרבנן בזה, גם מצוה דאורייתא לא קיים, ולפי"ז י"ל דר"י סבר דאין לחלק בזה בין מזיד לאונס, וע"כ שפיר יש להביא ראיה מהא דהעלו ס"ת במקום סכנה וקיימו מצוה דמותר לעלות, וע"ז השיבו לו אין שעת הסכנה ראי' והיינו דדברי התוס' הם דוקא במזיד אבל לא באונס וכדכתב הפמ"ג או"ח (פתיחה הכוללת ח"ג אות ח) והובא במנחת חינוך (מצוה לא), ושעת הסכנה הוי אונס, עיי"ש.

9. שו"ת חלקת יעקב אורח חיים סימן רכז

בירור הענין, בשעת הסכנה או שעה"ד, שאי אפשר לקיים המצוה באופן שתקנו רבנן, אי צריך לעשות המצוה באופן של תורה, ואתחיל בסוגי' הגמרא -

(א) בסוכה י"ד ב' אמר רבי יהודה מעשה בשעת הסכנה (ברש"י, שגזרו העכו"ם גזירה על המצוות) שהבאנו נסרים שיש בהם ארבע וסיכנו על גבי מרפסת וישבנו תחתיהם, אמרו לו משם ראי' אין שעת הסכנה ראי'. וקשה מאד, מה ס"ד דר"י כיון שאמר בעצמו שהיתה שעת הסכנה, א"כ פשיטא דאין משם ראי' - וכן בעירובין צ"א א' אמר ר"י מעשה בשעת הסכנה והיינו מעלין ס"ת מחצר לגג ומגג לחצר ומחצר לקרפף לקרות בו,

אמרו לו אין שעת הסכנה ראי', ג"כ קשה כנ"ל מה ס"ד דר"י. ובגליוני הש"ס להגאון מהר"י ענגל רמז לתוספתות עירובין פ"ה ברכות פ"ב ומגילה פ"ב, ועיינתי שם במגילה פרק ב' אמר ר' יוסי מעשה בריב"ז שקראה (מגילה) בציפורי בלילה, אמרו לו אין שעת הסכנה ראי', י"ל דבזה היו מחולקין, אם היתה שם שעת סכנה, ואף בברכות פ"ב אמר ר"מ פעם אחת היינו יושבים לפני ר"ע והיינו קורין את שמע ולא היינו משמיעים לאונינו מפני קסדור אחד שהיה עומד על הפתח אמרו לו אין שעת הסכנה ראי', ג"כ י"ל דר"מ לא חשב להקסדור העומד על הפתח לסכנה. ובעירובין פ"ה א"ר מעשה בשעת סכנה שהיינו מעלין ס"ת מחצר לגג וכו' אמרו לו אין שעת הסכנה ראי', עובדא דגמרא הנ"ל קשה, כיון דמזכיר בפירושו שהיתה שעת סכנה, א"כ אין שום ראי' משם, וכאמור.

ב) והנלפע"ד לתרץ ע"ז האופן, דבתוס' סוכה ג' א' לענין יושב ראשו ורובו בסוכה ושלחנו בתוך הבית דאסור לב"ש שמא ימשך אחר שלחנו, ואמרו זקני ב"ש לר"י החורני א"כ היית נוהג כל ימך לא קיימת מצות סוכה כל ימך, ומסקו התוס' דאפי' מדאורייתא לא קיים, ומדב"ש נשמע לב"ה - (וכעין סברא זו בר' יונה ריש ברכות, לרבנן דק"ש זמנה כל הלילה ומדרבנן עד הצות, דאם עבר הצות פטור לרבנן לקרות ק"ש, כיון דמדרבנן זמנה רק עד הצות) וכן נראה לכאורה גם דעת ר"ת דס"ל בתוס' פסחים ק"ו ב' ד"ה מקדש דאין מקדשין על הפת אף כשאין לו יין כלל, וקשה לכאור' דהא קדוש היום מה"ת ועל היין רק דרבנן כבתוס' פסחים ק"ו א' ד"ה זוכרהו ובנזיר ד' א' ד"ה מאי, א"כ כשאין לו יין אמאי אין מקדש עכ"פ על הפת ולקיים עכ"פ מצות קד"ה שהוא מה"ת, וביותר קשה ביו"כ שחל בשבת שאי"א לקדש לא על היין ולא על הפת, וכבעירובין מ' ב' לענין זמן, כיון שהמברך צריך שיטעום, וליתבא לינוקא, דילמא אתי למסרך, יקדש על פה בכדי לקיים מצות התורה עכ"פ, א"ו כיון דלא יכול לקיים המצוה כמו שתקנו חז"ל, לא נתקיים המצוה כלל ואף מה"ת. ...

1) ומתורץ נמי קושי' השני' מעירובין צ"א א' וגם בתוספתא בעירובין פ"ה הנ"ל, אמר ר"י מעשה בשעת הסכנה והיינו מעלין ס"ת מחצר לגג וכו' לקרות בו, ואי אמרת שיש חילוק רשויות באלו, האיך עברו על דבר שאסור מדרבנן בכדי לקרות בספר תורה, הא משנה שלימה בר"ה ל"ב ב' אין עולין באילן ואין רוכבין ע"ג בהמה להביא שופר בר"ה, משום דיו"ט עשה ול"ת, אי משום דלא הוי בעידנא, כבר"ן שם, ואף באיסור דרבנן, דחז"ל השוו דבריהם לשל תורה, והעמידו דבריהם במקום עשה בשוא"ת, ועי' מג"א סי' תמ"ו ס"ק ב'. אמרו לו אין שעת הסכנה ראי', בשעה שגזרו על המצות, כשיש איזו אפשרות לקיים המצוה, ויתרו חז"ל על גזירתם, ואין כאן איסור דרבנן כלל - אחרת היא, אם מחמת סיבה אחרת אי"א לקיים המצוה, רק על ידי עבירת איסור דרבנן, שפיר אמרינן דחז"ל השוו דבריהם לשל תורה, אבל בשעת הסכנה אין שום איסור דרבנן כלל.

2) ומתורץ בזה קושיא עצומה, שהקשה בספר א"ר סי' ש"ז ס"ק ט"ו (נרמז במחצה"ש ש"ז) על תוספות גיטין ח' ב' ד"ה אע"ג וז"ל ואין ללמוד מכאן היתר לומר לעכו"ם להביא ספר בשבת דרך כרמלית, דלא דמי, דדוקא משום מילה דהיא גופא דחי' שבת התירו עכ"ל, והקשה הא"ר דזה נגד גמ' ערוכה דעירובין צ"א דאף בעצמם היו מעלין מגג לחצר בכדי לקרות, מכל שכן על ידי עכו"ם. ולדברינו ניחא שפיר, דבשעת הסכנה שאני, דאז אין איסור דרבנן כלל, משום דויתרו על גזירתם וכו"ל, מה שאין כן בהאי דתוס', דמיירי שלא בשעת הסכנה, רק לאיזו סיבה אי אפשר לקיים המצוה בלתי עבירת דרבנן, שפיר אמרינן דהעמידו דבריהם בשל תורה בשוא"ת, ועי' מג"א ש"ז ס"ק ח'

10. שו"ת אגרות משה אורח חיים חלק ב סימן קה

בענין סליחות כשיש אונס שלא יוכלו לומר באשמורת ובחצות י"ט אלול תש"כ. מע"כ ידידי הרב הגאון מוהר"ר אפרים בערמאן שליט"א. הנה בדבר אמירת סליחות במקום שיראים ללכת בשעה מאוחרת בלילה אם רשאים לומר איזה שעות מקודם חצות...

אך אם הוא באופן שא"א מחצות ולהלן ויתבטלו אותו הצבור מסליחות יש להתיר בגדר הוראת שעה גם מתחלה, כי בדברים אלו אין מקור מגמ' אלא הם מדברי רבותינו האחרונים ע"פ ספרי הקבלה שמסתבר שאין בזה ענין איסור אלא שאין מועילין בכח י"ג מדות שיש הבטחה שלא יחזרו ריקם אלא כסתם תפלה, ולכן כדי שלא יתבטלו מלומר סליחות שלא יהיה להצבור שום התעוררות לתשובה טוב יותר לומר אף מתחלה הוראת שעה.

11. שו"ת יחיה דעת חלק א סימן מו

שאלה: מי שאינו יכול לקום באשמורת הבוקר לומר סליחות בכל ימי חודש אלול, האם רשאי להצטרף למנין האומרים סליחות בתחילת הלילה?

תשובה: הנה טעם המנהג שנהגו לומר סליחות דוקא באשמורת הבוקר ולא בתחילת הלילה, הוא על פי מה שמבואר בזוהר הקדוש פר' חיי שרה (דף קל"ב ע"ב): שמשעות הבוקר מתעוררים חסדים בעולם, כפי שנאמר יומם יצוה ה' חסדו. ואילו משעת מנחה עד חצות הלילה מתעוררים מדות הדין... ולכן אין ראוי לומר

סליחות בתחילת הלילה, שהוא זמן התגברות מדות הדין. וכן כתב רבינו הא"י בספר שער הכוונות (דרוש א' של ערבית, דף נ"ב ע"ד) בזה הלשון: ודע שבחצות הלילה הראשון אין לומר כלל שום סליחות ולא להזכיר י"ג מדות ע"כ. והגאון המקובל רבי משה זכות בתשובה (סי' ל'), הסביר הדברים ביתר שאת ובטוב טעם ודעת, על פי הקבלה, ושלל בכל תוקף את אמירת הסליחות בחצי הראשון של הלילה, כי אז הוא עת התגברות הדינים, מדבר באופל ילוד, ב

ובהזכרת הסליחות וי"ג מדות הרחמים של ויעבור, באותה שעה אנו נראים כמתגרים בהם ומבקשים למנוע פעולתם, ומעוררים קנאה מכחות הדין נגדנו, ונמצאנו משיגים מטרה הפוכה, וכל מי שיש לו מושג מתורת הח"ן, יודע ומבין שהעושה כן בשעות הלילה הוא קרוב להיות מקצין בנטיעות, ולכן אין לומר סליחות אלא או ביום או באשמורת הבוקר מחצות הלילה ואילך, שנאמר, יומם יצוה ה' חסדו. ועל ידי סליחות וי"ג מדות הרחמים, זוכים לשפע חסדי ה' שיכנס לנו לפנים משורת הדין, וכן פשט המנהג בכל תפוצות ישראל לומר הסליחות באשמורת הבוקר. **ולכן המנהג שנהגו בקצת מקומות לומר סליחות בתחילת הלילה הוא מנהג רע ומר, ישתקע הדבר ולא יאמר, וראוי לגדולי הדור לגעור בהם ולבטל מנהגם, כי מנהגם זה בטעות יסודו ואין לו משען ומשענה. וכל מארי דרזין המחזיקים במעוז תורת הקבלה אוסרים אותו בהחלט, ועל פיהם יקום דבר, כי רוח ה' דבר במ ומלתו על לשונם עכת"ד. וכן פסק המגן אברהם (בסימן תקס"ה סק"ה) בשם האר"י ז"ל, שאין לומר קודם חצות לילה שום סליחות, ולא י"ג מדות בשום פנים לעולם ע"כ...**

ואמנם המנהג פשוט בכל תפוצות ישראל בליל יום הכפורים, לומר סליחות וי"ג מדות בתפלת ערבית, אכן באמת אין להביא ראיה מליל יום הכפורים לשאר לילות השנה, כי ביום הכפורים לילה כיום יאיר בהתעוררות הרחמים... ומכאן תשובה למה שכתב הגאון ר' משה פיינשטיין שליט"א, בשו"ת אגרות משה מהדורא תנינא (תאו"ת סי' ק"ה), שאם אי אפשר לצבור לומר סליחות אחר חצות, יש להתיר להם דרך הוראת שעה לומר סליחות קודם חצות לילה, כי אין מקור לדברים אלו מהגמ', רק מהאחרונים על פי ספרי הקבלה, ומסתבר שאין בזה ענין איסור, אלא שאין מועילים בכח י"ג מדות שיש הבטחה שאין שבים ריקם, אלא כסתם תפלה, ולכן כדי שלא יתבטלו מלומר סליחות לגמרי, טוב יותר לומר סליחות בתחילת הלילה ע"כ. **אולם לפי המבואר בשו"ת הרמ"ז הנ"ל, שהאומר סליחות בתחילת הלילה הוא קרוב להיות מקצין בנטיעות, בודאי שיותר נכון להשאר בשב ואל תעשה, ולהמנע מאמירת סליחות בכלל, מאשר לומר סליחות וי"ג מדות בתחילת הלילה. ... ומכל מקום נראה שאם אי אפשר להם לומר סליחות באשמורת לפני תפלת שחרית, יכולים לומר סליחות לפני תפלת מנחה...**

12. שו"ת מנחת יצחק חלק ד סימן סב

עוד להנ"ל בנדון לרחוץ עם אביו וחמיו ורבו וכו'...

(א) **הנה מקור הלכה זו היא (בפסחים נ"א ע"א),** וז"ל, וכ"ע לא, והתניא רוחצין שני אחין כאחד, ואין רוחצין שני אחין בכבול, ומעשה ביהודה והלל בנוי של רבן גמליאל, שרחצו שניהם כאחד בכבול, ולעזה עליהן כל המדינה, אמרו מימינו לא ראינו כך, ונשמט הלל ויצא לבית החיצון, ולא רצה לומר להן, מותרים אתם וכו', אלא רוחצין מאי טעמא לא, כדתינא עם הכל אדם רוחץ, חוץ מאביו וחמיו ובעל אמו ובעל אחותו, ור' יהודה מתיר באביו מפני כבוד אביו, והוא הדין לבעל אמו, ואתי אינהו גזרו בשני אחין, משום בעל אחותו, תנא תלמיד לא ירחץ עם רבו, ואם רבו צריך לו מותר עכ"ל...

(ח) אמנם, הא פשיטא, דכ"ז היכא דליכא חשש סכנתא, אבל במקום חשש סכנה, פשיטא דשרי, ושפיר הביא בזה הבעל אמרי נועם שבדברי כהדג"ק שליט"א, מהא (דמס' שבת ל"ג ע"ב) ברפב"י ורשב"י עיי"ש.

(ט) **אולם, עדיין אנו צריכים למודעי, באביו צריך לו, אף היכא דליכא חשש סכנה, דהרי, לפי מה דמוכח (בפסחים) שם ברבו צריך לו לכ"ע מותר, ושם (במס' שמחות), חשיב הת"ק, גם כן איסור של רחיצה עם רבו, ולמה לא פירש דאם צריך לו רבו מותר, ובזה הי' נראה לכאורה לומר, דר' יהודה אינו חולק את"ק, אלא פירושא קמפרש, דאם אביו צריך לבנו מותר, והה"ד ברבו, וכמ"ש בפירוש נחלת יעקב שם, והא דנקט אביו, משום דהתחיל ביה הת"ק כנ"ל, וצ"ע.**

(י) **אך אין ראוי, די"ל עפ"י ד הכ"מ (הל' ת"ת ה"ו), דכתב שם הרמב"ם, ולא יכנס עם רבו למרחץ, והביא הכ"מ, המקור לדברי הרמב"ם (מפסחים נ"א הנ"ל), דתנא, תלמיד לא ירחץ עם רבו, ואם רבו צריך לו כלומר לשמשו מותר, וכתב ע"ז, ולא חשש רבינו לכתבו כן, לפי שסמך על מה שכתב לקמן, הרב המובהק שרצה למחול על כבודו וכו', הרשות בידו עכ"ל - אבל לפי זה, צריך עיון על הברייתא גופא, דלמה צריך לומר דאם רבו צריך לו מותר, הרי פשיטא, דכיון שרב שמחל על כבודו, כבודו מחול בכל מקום, ואין לומר דבאמת הברייתא ס"ל דאין כבודו מחול, וע"כ צריך לאשמעין הכא, דאם צריך לו מותר, דא"כ יוקשה מהברייתא הנ"ל על רב יוסף ורבא (קדושין ל"ב), דס"ל דכבודו מחול, והרמב"ם פסק כוותיהו, כמבואר שם (הל' י"א) ובכ"מ שם, ובזה נלע"ד, דמקור דברי הרמב"ם הנ"ל, הוא (ממס' שמחות) הנ"ל, דלא סיים דאם רבו צריך לו מותר, ומשום דאין צריך להשמיענו, דרבו שמחל על כבודו, כבודו מחול בכל מקום, וע"כ אף אם הברייתא (דפסחים) ס"ל דאין כבודו מחול, והוי תיובתא לדברי רב יוסף ורבא, הברייתא (דמס' שמחות) הוי סיעתא להם, וכ"ז ברבו, דהוי מטעם כבוד, אבל באביו, דהוי מטעם הרהור, שפיר ש"מ, דס"ל לת"ק דאף אם צריך לו אסור, ור' יהודה פליגי פליגי כנ"ל.**

(יא) אמנם, אף דהרמב"ם (בהל' ת"ת), לא כתב סיפא דברייתא, דאם רבו צריך לו מותר, חזר וכתבו (בהל' איסורי ביאה הט"ז). שכתב בזה"ל, ולא יכנס וכו' ולא עם תלמידו, ואם צריך לתלמידו מותר ע"כ - והכ"מ שם (בהל' ת"ת). כנראה דייק וכתב, ולא חשש רבינו לכתבו כאן וכו', - רצונו לומר דוקא כאן, לא כתב - משום שסמך על מה שכתב להלן, רצונו לומר באותו סימן (היא"א) כנ"ל, אבל שם (בהלכות איסורי ביאה), דלא איתא שם באותו סימן, מהא דרבו שמחל על כבודו כבודו מחול, ע"כ פירש בפירוש, דאם רבו צריך לו מותר, כן נראה כוונת הפ"מ ז"ל, ועי' כה"ג בספר תוספת שבת (או"ח סי' שיי"ד סק"ה).

(יב) אמנם עדיין לא נמלט מדוחק לומר, דהרמב"ם כתב דינו (בהל' אס"ב), דאם רבו צריך לו מותר, למאן דלא ידע הדין, דרב שמחל על כבודו כבודו מחול, ועוד יוקשה, דלשיטת הרמב"ם דכבודו מחול, א"כ אף אם אין צריך לו, מותר ברשות הרב, וכמ"ש הרמב"ם (בפ"ה מה' כלי הקדש) גבי כהן גדול, וכמבואר במל"מ (ה' מלכים פ"ב הג'), והובא בדברי כהג"ק שליט"א.

(יג) והנלע"ד בזה, בהקדם מה שהעיר הגאון מוהר"י יונגרייז הי"ד דומ"ץ דק"ק פרעשאב יצ"ו, בתשובתו שהביא כהג"ק שליט"א, הערה גדולה, בדברי הרמב"ם (בה' איסורי ביאה) הנ"ל, דשינה בזה מלשון הברייתא (דפסחים) הנ"ל, דנקט האיסור על התלמיד, שלא ירחץ עם רבו, ואם רבו צריך לו מותר, והרמב"ם נקט האיסור על הרב, דלא יכנס עם תלמידו, ואם צריך לתלמידו מותר, וגם מאי שנא דהצריך לכתוב סיפא דברייתא (בהל' איסורי ביאה), ולא (בהל' ת"ת), ושקיל וטרי בטעם האיסור של הרב עיי"ש - אמנם לפי הנ"ל, הכל אתי שפיר כמין חומר, דהנה בטעם איסור הרב, נראה פשוט, דכמו שנוהר התלמיד במורא הרב וכבודו, כן נוהר הרב שלא ינהוג קלות ראש בפני תלמידו, ולא לשחוק לפניו, ולא לאכול ולשתות עמהם, עד שתהא אימתו מוטלת עליהם, וילמדו ממנו מהרה, כדאיתא בשו"ע (יו"ד סי' רמ"ו סעי' י"א), ומקורו (בכתובות דף ק"ג ע"ב), ועי' באבות דר' נתן (פ"ו ה"א), ובפ"י בנין יהושע שם, ובזה אף דהברייתא תנא הדין בתלמיד, דאם רבו צריך לו מותר, זה משום שס"ל רב שמחל על כבודו אין כבודו מחול כנ"ל, אבל הרמב"ם ס"ל דכבודו מחול, וע"כ כשכתב דין התלמיד, כתב כמו דאיתא (במס' שמחות), בלי לכתוב אם רבו צריך לו מותר, דנדע זה מדין רב שמחל על כבודו וכדברי הכס"מ הנ"ל, אבל כ"ז בנוגע לתלמיד, אבל מה נענה להרב, דאינו רשאי למחול על כבודו בכה"ג, דודאי לא עדיף רחיצה עם תלמידו, מלאכול ולשתות עמו, אבל מברייתא (דפסחים), דמשמיענו לתלמיד, ומשום דס"ל דרב שמחל אין כבודו מחול, ומ"מ ברבו צריך לו מותר, ש"מ דגם לדין בנוגע להרב, דאף דאין למחול על כבודו, מ"מ אם צריך לתלמידו מותר, דכמו דין התלמיד, למאן דס"ל רב שמחל על כבודו, אין כבודו מחול, כן לדין בדין הרב, דמאי שנא, ועוד גם דין היתרא דהרב איתא באותו ברייתא גופא, מכללא, דאם אומר מותר להתלמיד, ש"מ דגם להרב אין איסור, דאל"כ לא יניח אותו לשמשו, וכן מוכח, ממעשה דתלמידו של רבי מאיר, שנכנס אחריו לבית המרחץ, (במס' שבת מ' ע"ב), ושם (דף קמ"ז ע"ב), ברבי ור' שמעון, דתניא אמר רבי, כשהיינו למדים תורה אצל ר' שמעון בתקוע, היינו מעלין שמן ואלונות מחצר לגג ומגג לקרפף, עד שהיינו מגיעין אצל מעין, שהיינו רוחצין בו, ועי' תוס' שם (ד"ה דתניא) שכתבו, דאמרו כן בתלמיד אחד, ומשום דרבו צריך לו עיי"ש, והרי ש"מ, דבכה"ג ליכא איסור לא על הרב, ולא על התלמיד, אמנם להרמב"ם לשיטתו, לא שייך לומר היתרא בדין התלמיד, דאם רבו צריך לו מותר, דפשיטא דמותר, כיון דרבו מחל על כבודו, רק בדין הרב כנ"ל, ודבריו מדוקדקים הדק היטב לשיטתו.

(יד) ומה דקשה לפי הנ"ל, דגם על הרב איכא איסורא, מדברי הרמ"א (סי' רמ"ב סט"ז), שכתב דאם הי' התלמיד במרחץ קודם לרבו, ובא רבו לשם, אין צריך לצאת, משמע דרבו מותר ליכנס, וע"ז כתב הרה"ג הנ"ל שם, די"ל דהרמ"א שם לא איירי בדין הרב רק בדין התלמיד עיי"ש, - אמנם י"ל בפשיטות יותר, דמיירי דהרב לא ידע שתלמידו שם וק"ל.

(טו) והנה י"ל, בטעם מה דרבו צריך לו מותר, ואין איסור לא על התלמיד (אף אם נאמר דאין כבודו מחול), ולא על הרב, י"ל בפשוט, דבזה אין צריך לטעם מחילת כבודו, אלא דזה כבודו, דכל המלאכות שהעבד עושה לרבו, תלמיד עושה לרבו, וכל המונע תלמידו מלשמשו, מונע ממנו חסד וכו', כדאיתא (בכתובות דף צ"ו ע"א), וברמב"ם (שם פ"ה מה' ת"ת ה"ה), ובטוש"ע (יו"ד סי' רמ"ב), ובתוך המלאכות המיוחדות לעבד, המה, להוליך כליו אחריו לבית המרחץ, ולגוררו ולסוכו, כדאיתא (בקדושין כ"ב ע"ב), וכן עשו תלמידי ר"מ ור"ש כנ"ל, ואר"י מאן דמתרגם לי וכו', מובילנא מאני' אבתרי' לבי מסותא (עירובין כ"ז ע"ב, ב"מ מ"א ע"א, סנהדרין ס"ב ע"ב), ועי' בספר באר שבע (שו"ת י"א), מה שפירש בזה דבר חריפות מאד עיי"ש, וכ"ז אם רבו צריך לו, אבל אם אין צריך לו, אף אם ירצה לשמשו, נראה מדברי הש"ס והרמב"ם הנ"ל.

דאין היתר לא להרב ולא להתלמיד, וצ"ל הטעם, דהסרת הבושה והמורא הבא ע"י התקרבות שבין הרב להתלמיד במקומות כאלה, ע"י רש"י (פסחים) שם, גדול הפסדו יותר משכר וכבוד השימוש.

(טז) ובדבר למצוא זכות למנהג העולם, שאין נזהרים בכל זה, אפילו עם אביו וחמיו ובעל אמו ובעל אחותו, שאיסורם מפורש בש"ס, כמדומה לי, שאחרי שהרבינו מאיר שהביא המרדכי והאגודה (בפסחים שם), והרמ"א בדרכי משה ובשו"ע (יו"ד ואה"ע) שם, ואחריהם הפת"ש ושאר אחרונים, חפשו ולא מצאו היתר, רק אליבא האגודה והרמ"א שם, במכסים ערותן, א"כ כל ההיתרים בזה, לא ימלטו, ממה שכתב הר"מ שם, דמניין לנו לחלק בסברת הכרס.

(יז) אמנם שפיר הביא בירחון בול"ח, שהובא בדברי הרה"ג מפרעשאב ז"ל שם, מפירוש מהר"ם חלאווה (על מס' פסחים נ"א ע"א), שכתב, על הא דעם הכל אדם רוחץ חוץ מאביו וחמיו, פי' משום הרהור, וכתבו בתוס' דה"מ במרחץ יבש שמגולין, אבל בנהר או בחמי טבריא שמכוסין במים מותר, וכן עמא דבר עכ"ל, והוא ה' בזמן הראשונים, בזמן הר"ן והרשב"א, כדאיתא בהסכמות שעל הספר שם, ולכאורה דבריו מסתברים, שזה כעין היתר של המכנסים, דאיתא באגודה שם שהביאו בהרמ"א שם, ושפיר כתב ע"ז בבול"ח שם, דאף שבתוס' שלפנינו ליתא זה, מ"מ בודאי ה' לפניו כת"י שכתב כן, ובדבריו מיושב מנהג של העולם, מתמיהת הפת"ש בא"ע שם), עכ"פ למה שנהגו היתר במרחץ של מים עכ"ד....

13. תוספות מסכת עירובין דף צא עמוד א

מי לחשך – [1] רש"י לא גרס ליה [2] ואור"י דאיתא בתורת כהנים בכמה מקומות ור"ת נמי גרס ליה ומפרש מי השמיעך הלכה כר"ש בין עירבו ובין לא עירבו [3] ורבינו שמואל פירש דקאי ארב כלומר מי הגיד לך שאתה מחלק ביניהם אינו כן אלא בין עירבו ובין לא עירבו [4] ואית דגרסי מלחשך בתיבה אחת ומפרשי שנוולד מלחשך [כדאיתא ביומא פכ:] .

• עוד עיין במגדים חדשים

14. חידושי הריטב"א מסכת עירובין דף צא עמוד א

יש במקצת הספרים וכן א"ר יוחנן [מלחשך] הלכה כר"ש בין עירבו בין לא עירבו [5] והאי מלחשך סימן (הלכנה) [הלכה].

15. תוספות מסכת עירובין דף צא עמוד ב

וכלים ששבתו בחצר מותר לטלטל בחצר - פי' בכל חצירות דאי באותו חצר ותו לא אפילו שבתו בבית נמי...

16. ביאור הלכה סימן שעב

שמה יטלטל גם כלים ששבתו בבית לחצר אחרת - ולענין אם מותר לטלטל כלים ששבתו בבית בחצר עצמה שאינה מעורבת כשעבר והוציאן לשם מן הבית או שהוציאן דרך מלבוש יש לדון בזה מי נימא דלא אסרו אלא ההוצאה מרשות אחד לחברו אבל בחצר זה גופא אף ששבתו בבית לא אסרו בטלטול כשכבר הוציאן שם בין שהוציאן דרך היתר כגון ע"י מלבוש או אפילו דרך איסור או אפשר דכיון שאינה מעורבת ורשות כל בני החצר שולטין עליה עשאוה כעין ר"ה ואסור לטלטל אף בחצר זה גופא יותר מד"א אח"כ מצאתי מתלוקת בזה בין הפוסקים בספר אה"ע ריש סימן שס"ו החליט בזה לאיסור ושכן מבואר להדיא בעבוה"ק דאם הוציא לחצר שאינה מעורבת אסור לטלטל בה יותר מד"א וכן משמע קצת מהרמב"ם ריש הלכות עירובין דין א' וב' ודין ה' ע"ש אכן ברש"י שבת דף ק"ל ע"ב ד"ה מותר מבואר דאם כבר הוציאן לחצר וכגון ע"י מלבוש אף שפשטן שוב אין איסור בטלטול חצר גופא שמותר לטלטל בכל אותו החצר ורק מחצר לחצר אחרת אסור וכן הוא דעת התוס' בעירובין בדף צ"א ע"ב ד"ה וכלים דבחצר עצמה מותר לטלטל בכולה אם כבר הוציאן שם אף ששבתו בבית [ומתוס' משמע דאין חילוק בין הוציאן דרך היתר או דרך איסור ומסתברא דגם רש"י ס"ל הכי ומה שכתב דרך מלבוש צייר באופן ההיתר בזה] וע"כ דס"ל דגזירת חכמים לא היה אלא בהוצאה מרשות לרשות כגון מבית לחצר שאינה מעורבת או מחצר לחצר אחרת בכלים ששבתו בבית אבל על חצר עצמו לא היה גזירת חז"ל כלל ומותר לטלטל בכולו אף הכלים ששבתו בבית כשכבר מונחים שם [ובזה מתורץ קושית הגאון רעק"א ז"ל בשבת ק"ל שם על רש"י הנ"ל וכן העתיק קושיא זו בחידושו על משניות וכן תירץ המהר"מ שיי"ף שם וכן מה שהביא הגרעק"א מדף פ"ז בעירובין ראייה לדבריו וכן מהריטב"א בדף ע"ז שוב אינו ראייה לפי מה שביארנו שיטתם] שוב מצאתי בספר בית מאיר סימן שמ"ו שכתב ג"כ דדין זה תלוי בפלוגתא בין הפוסקים הנ"ל ועי"ש עוד שעכ"פ דבר זה פשוט וברור שמש"כ האה"ע הנ"ל ועפ"ז יש להזהיר אותן שקונין משקין בשבת ע"י עכו"ם שמביאין מחצר אחר שלא עירב עמהם אע"פ שהובא כבר לכיתם אסורין בטלטול בביתו כ"א בתוך ד"א טעות הוא כי מה ענין בית של יחיד לחצר שלא עירב שרשות רבים שם ושייך

לתא דר"ה ונתנו חכמים עליו דין ר"ה אבל בבית מה ענין לחלק ברה"י גמור בין תוך ד"א לחוץ לד"א ובודאי היתר גמור הוא עכ"ל ואף הגרע"א דמתחלה היה דעתו להחמיר גם בזה לדעת המחמירין לבסוף משמע שהודה להבית מאיר עיי"ש:

17. דף על הדף עירובין דף צא עמוד ב

בגמ': וכלים ששבתו בחצר מותר לטלטלם בחצר. כתבו תוס' (ד"ה וכלים) שהחידוש הוא שמותר לטלטלם בכל החצירות, דאם נאמר שמותר רק באותו חצר ולא בחצר אחרת, הרי אפי' כלים ששבתו בבית אפשר לטלטלם בחצר. מדברי תוס' אלו הוכיחו הגאון יעקב והרש"ש בסוגין, וכן הביאור הלכה (סי' שעב ס"א ד"ה שמא), שכלי הבית שהוציאו לחצר, מותר לטלטלם באותה חצר אפי' יותר מד' אמות. ורק מחצר לחצר אחרת אסור להוציאם. ועי' בשו"ת אבני נזר (סי' שא) שדחה ראייתם מהתוס'.

אך הרשב"א בעבודת הקודש (שער שלישי סי' ב אות קט) סבר, שכלים ששבתו בבית ויצאו לחצר, (בין שיצאו בהיתר כגון דרך מלבוש ובין שיצאו באיסור), אסור לטלטלם בחצר יותר מד' אמות. וכתב החזו"א (סי' ק"ד ס"ק כב) דלא נתגלה לך טעמו של הרשב"א בזה. אך הבית מאיר (סי' שמט) כתב שהטעם בזה הוא, לפי שחכמים גזרו על החצר שכל זמן שלא עירבו בה הרי היא כרשות הרבים, ולכן אסור לטלטל שם יותר מד' אמות. וכך הוא לשון הרמב"ם (פרק א מהלכות עירובין הלכה ה) "שנחשוב אותו המקום שיד כולן שוה בו כאילו הוא רשות לרבים, ונחשוב כל מקום ומקום שאחו כל אחד מן השכנים וחלקו לעצמו שהוא לבד רשות היחיד" ע"כ. ומבואר כמו"כ שעיקר תקנת שלמה ע"ה היתה שנחשוב החצר כרשות הרבים. ולכן סבר הרשב"א (והבה"ל שם הוסיף שכן הוא דעת הרמב"ם, והחזון איש הנ"ל דחה הראי' מהרמב"ם), שאם יצאו כלים מן הבית לחצר אסור לטלטלם שם יותר מד' אמות.

עוד מצינו שנחלקו הפוסקים האם גם כלי בית שהוצאו לבית אחר, מותר לטלטלם שם יותר מד' אמות, האבן העוזר (בסי' שסו) נקט לאסור, וכן נראה מדברי הגרע"א (בחי' לעיל דף צא. ודף פז ב), אך דעת הבית מאיר שבתוך בית לכו"ע אין מקום לאסור יותר מד' אמות.

נידון זה מצוי מאד במקומות שאין בהם תיקון עירובין, ואדם הלבוש בכובעו ובטליתו (ששבתו בבית) הגיע לחצר בית הכנסת. נמצא שלפי הרשב"א אינו יכול לטלטל את כובעו וטליתו יותר מד' אמות, וצריך ליהדר שלא יורידם אלא ילבש אותם כל זמן שהותו בבית הכנסת. אמנם החזו"א הכריע בזה להקל שאין לאסור אלא טלטול מחצר לחצר, ולא ד' אמות באותה חצר. גם הביאור הלכה (שם) הביא שתי הדעות ולא הכריע בזה.

18. תוספות מסכת עירובין דף צא עמוד ב

מהו דתימא כי פליגי רבנן עליה דר"ש היכא דעירבו - ואסור לטלטל מחצר למבוי משום דשכיחי מאני דבתים בחצר ומיהו מחצר לחצר לא אסרי אע"ג דעירבו דאין תשמיש דחצר זה רגילין בחצר אחרת אבל רגילות הוא להוציא מחצר למבוי ואע"ג דרבנן דשלוש חצירות (לעיל מה): גזרו וגם בכרייתא דגג וחצר אכסדרה ומרפסת אמרינן דוקא לא עירבו הא עירבו גזרינן שמא רבנן דהכא אינם רבנן דהתם ובלאו הכי צ"ל כן דפרק מי שהוציאוהו (לעיל דף מו): אמר דתנא דפליגי אדרבי שמעון היינו ר' יהודה ובברייתא המסייעה לרב יהודה אית ליה לרבי יהודה דגג וקרפף רשות אחת ולרבנן דהכא לית להו קמשמע לן דבלא עירבו פליגי וטעמא דאסור מחצר למבוי דהוי מבוי כמו קרפף דלא הוי רשות אחת עם החצר.

19. שו"ע אורח חיים - סימן שפח - דין אם לא עירבו החצרות יחד וגם לא נשתתפו במבוי:

(א) אם לא עירבו החצרות יחד, וגם לא נשתתפו במבוי, מותר לטלטל בכל המבוי כלים ששבתו בתוכו, בין עירבו חצרות עם הבתים בין לא עירבו. ולהרב רבינו משה בר מיימון, דוקא כשלא עירבו חצרות עם הבתים אבל עם עירבו חצרות עם הבתים אין מטלטלין במבוי אלא בארבע אמות: